

Livsstil og helse i Danmark og Norge

Michael 2006; 3:Suppl 3: 7–9.

Er det noe i mytene om nordmannen på fjelltur med ryggsekk og dansken på café med snaps og sigar? Og betyr de eventuelle ulikheter i livsstil noe for folkehelsen i de to landene? Disse og andre spørsmål om sykelighet og dødelighet knyttet til levevaner og sosiale strukturer var tema for et weekend-seminar på Schæffergården utenfor København 28.-30. oktober 2005.

Utgangspunktet er to nokså like naboland med en lang felles historie. Danmark hadde i 2005 vel 5,4 millioner innbyggere og Norge drøyt 4,6 millioner.

De politiske, økonomiske og sosial likhetene mellom Danmark og Norge er åpenbare. Samtidig finnes det forskjeller som blant annet kommer til uttrykk i levevaner og kanskje også i selve «folkesjelen», om det er et begrep som overhodet gir mening. Det finnes dessuten viktige forskjeller i sykelighet og dødelighet.

Mens det meste av dagens medisinske forskning handler om å studere isolerte biomedisinske fenomener, er målet med dette prosjektet å henlede oppmerksomheten på og sammenlikne nasjonale mønstre og mulige helsemessige konsekvenser av slike mønstre.

Langt på vei kan også livsstil og helse brytes ned i kvantifiserbare enkelt-elementer. Spise- og drikkevaner kan analyseres. Mosjonsvaner kan undersøkes. Legemiddelforbruk og bruk av ulike helsetjenester kan kartlegges. Og det kan gjøres sammenlikninger av en lang rekke registerdata fra de to landene. Men hver for seg gir slike sammenlikninger begrenset informasjon.

Dette prosjektet er en jakt på *helhet*, en jakt på sammenhenger og vanskelig kvantifiserbare størrelser som strukturer, holdninger og tradisjoner. En slik jakt forutsetter tverrfaglig samarbeid og mange innfallsvinkler – og mye ydmykhet. Tolkning er like viktig som telling. Det finnes ulike opp-

fatninger både av dagens situasjon og bakgrunnen for den. Og til sist må man være forberedt på at det ikke finnes noe egentlig svar som det kan settes to streker under. Dette er noen av samfunnsmedisinens store utfordringer.

Initiativet til seminaret ble tatt av Fondet for dansk-norsk samarbeid (www.dansk-norsk.no). Fondet har som formål å arbeide for økt forståelse og samarbeid mellom Danmark og Norge. Fondet driver sin virksomhet blant annet gjennom å tilby opphold for enkeltpersoner og grupper på Fondets to eiendommer, Schæffergården ved København og Lysebu ved Oslo. Fondet har spesialisert seg på kurs for lærerstudenter, utstillinger, kulturarrangementer og dansk-norske forskningsprosjekter, særlig knyttet til landenes felles historie.

Seminaret ble gjennomført i samarbeid med Det norske medisinske Selskab (www.dnms.no) som ble stiftet som et medisinsk leseselskap i 1826 og formelt konstituert som en forening for leger i 1833. Selskabet er den eldste medisinske sammenslutning i Norge som fortsatt er i virksomhet, og med omtrent samme formål som ved starten: Å være et forum for videre- og etterutdanning av leger, og for medisinske og helsepolitiske debatter.

Innlederne ved seminaret er blant de fremste innen sine fagområder i de to landene. De deltok alle ubetalt og med stor entusiasme, og de fortjener stor takk for sine bidrag. Takk fortjener også Fondet for dansk-norsk samarbeid og Det norske medisinske Selskab.

Det er begrenset både hva man rekker over i løpet av to korte seminar-dager og hva som kan få plass mellom to permer. Intensjonen er selvsagt ikke å presentere en fulldekkende analyse av et omfattende og spennende område. De følgende sider er heller ikke en samling av originale forskningsbidrag. Mer handler det om å gi smakebiter på ulike måter å tilnærme seg problemstillingen på. *Seminar* er da egentlig også en latinsk betegnelse på en planteskole. I overført forstand handler det om å stimulere frø til vekst og modning i et miljø preget av læring.

Hovedmålet med dette seminaret var å øke oppmerksomhet og refleksjon omkring likheter og forskjeller som fortsatt finnes - på tvers av landegrensener som krysses stadig oftere av stadig flere. Mange vil synes det er paradoksalt å konsentrere seg om nasjonale særtrekk i dagens globaliserte verden. Men seminaret bekreftet definitivt nytten av å studere både livsstil og helse i et nasjonalt, komparativt perspektiv.

Flere av innleggene tyder på at nordmenn har en «sunnere livsstil» enn dansker, basert på tradisjonelle kriterier som for eksempel bruk av tobakk og alkohol. Dette avspeiler seg også i noe lenger forventet levealder i Norge. Samtidig er danskene gjennomgående mer trygge og tilfredse og har et an-

net selvilde enn norske menn og kvinner, hevdes det. Kanskje er dette undervurderte kvaliteter i et folkehelseperspektiv?

Og kanskje kan dette seminaret - i tillegg til å stimulere det dansk-norske samarbeidet - også bringe oss et lite skritt videre på veien mot en bedre og mer oppdatert forståelse av helse som begrep og verdi?

Magne Nylenna

Institutt for samfunnsmedisin

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

og

Helsebiblioteket

Postboks 7004 St Olavs Plass

N-0130 Oslo

magne.nylenna@helsebiblioteket.no